Periuuserineqartut aamma Oqaatsit allattukkat

USA-mi Periuuserineqartut:

Appat Toqorarnikut pillugit Suliat Paasiuminaatsut

Ilisimatuussutikkut Siunissami Aggersumi Periuuserineqartussat

- SEP 4 - Paasissutissanik Malilersuineq aamma Nassuiaaneq
- SEP 6 - Nassuiaasiorneq aamma Aaqqiissutissiorneq
- SEP 7 - Uppernarsaatit Tunngavigalugit Tunngavilersuineq
- DCI LS2.A: Pinngortitami Pissuseqatigiit Ataqatigiinneranni Imminnut Ataqatigiittut
- DCI LS2.C: Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannik Ilisimatusaatit, Atuutsitsineq, aamma Akiuussinnaassuseqarneq
- DCI ESS3.D: Nunarsuarmi Silap Pissusiata Allanngoriartornera

Silap Pissusiata Allanngoriartornerata Siunissami Kingunissai - Aanaveersaanermut Unammillernartut

Ilisimatuussutikkut Siunissami Aggersumi Periuuserineqartussat

- SEP 2- Ilusilianik ersersitsissusiorneq aamma atuineq
- SEP 4 - Paasissutissanik Malilersuineq aamma Nassuiaaneq
- SEP 6 - Nassuiaasiorneq aamma Aaqqiissutissiorneq
- DCI LS2.C: Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannik Ilisimatusaatit, Atuutsitsineq, aamma Akiuussinnaassuseqarneq
- DCI LS4.D: Uumassusillit assigiinngisitaartut aamma Inuit
- DCI ESS3.D: Nunarsuarmi Silap Pissusiata Allanngoriartornera
- DCI ETS1.B: Aaqqiissutaasinnaasunik Ineriartortitsineq

Inuiaqatigiinni Aalisakkat Qaleruallillu Misissorneri

Ilisimatuussutikkut Siunissami Aggersumi Periuuserineqartussat

- SEP 5 - Kisitsineq aamma naatsorsuilluni eqqarsaatiginninneq
- SEP 8 - Pissarsiorneq, Naliliineq aamma Paasissutissat pillugit Attaveqaqatigiinneq
- DCI LS2.C: Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannik Ilisimatusaatit, Atuutsitsineq, aamma Akiuussinnaassuseqarneq
- DCI LS4.D: Uumassusillit assigiinngisitaartut aamma Inuit
- DCI ESS3.D: Nunarsuarmi Silap Pissusiata Allanngoriartornera

Tuluttut Periuuserineqartut:

Appat Toqorarnikut pillugit Suliat Paasiuminaatsut

Inuiaqatigiinni Taasassat
(Tuluit Nunaat) Ilisimatusaat - Aqqusaagaq 3

- Ilisimatusarnermik suliaqarneq - Sammisat pingasut imarisaat tamaasa akimorlugit atuartut ukuninnga ilinniartinneqassapput:
  - Misisisueqqissaarneq aamma naliliineq
    - Misissuinermi paasisat aamma paasissutissat nassuiarnerat, matumani ilutsinik paasiniaaneq aamma paasisanik, uuttuinernik paasissutissanillu atuineq ilanngullugit
    - nassuiaatinik tunngavilersukkanik saqqummiineq, matumani siulittuinernut isummiussaagallartunullu tunngatillugupaasissutissanik nassuiaaneq ilanngullugit
- Uumassusililerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Sunniivigeqatigiinerit aamma ataatsimoorfeqarnerit
    - Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinneranni atassuteqarneq
      - Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinneranni uumassusillit sunniivigeqatigiinnerat, matumani nerisaqatigiiaat aamma naasut uumasuaqqanit pujoralatserneqartut ilanngullugit
      - uumassusillit qanoq sunniuteqartarnersut, aamma avatangiisiminnit qanoq sunniivigineqartarnersut, matumani atortut toqunartut annertussusaat ilanngullugu
- Naajuitsulerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Nunarsuaq aamma Silaannaq
    - inuit piliaannit kuldioxidiliorneq aamma silap pissusianut sunniuteqarneq

Ilisimatusaat - Aqqusaagaq 4

- Ilisimatusarnermik suliaqarneq - Sammisat pingasut imarisaat tamaasa akimorlugit atuartut paasineqarsinnaasumik tunngaveqarluartumillu ineriartortitsisinnaalersillugit ilinniartinneqassapput:
  - Misisisueqqissaarneq aamma naliliineq
    - misissuinermi paasisat aamma paasissutissat nassuiarnerat, matumani ilutsinik allanngorarnernillu ilisarsiniarneq, naggasiineq inerniliinerlu ilanngullugit
    - tunngavilersukkanik nassuiaatinik saqqummiineq, paasissutissanik isummiussaagallartunik naleqqiussineq ilanngullugu
- Uumassusililerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerat
    - pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerisa aaqqissuussimaneranni qassissutsit
    - uumaatsut uumassusillillu ilaasa tunngavii inuiaqatigiinnut sunniuteqartut; uumassusillit inuiaqatigiit akornanni sunniivigeqatigiinnerat
    - uumassusillit ataqatigiipput aamma avatangiisiminnut nleqqussarsimapput
    - artinik paasiniaanermi aamma uuttortaanerit agguaneranni periutsit, uumasoqarfinni artit takkutikulassusaat aamma peqassusaat
    - inuit pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannut sunniiviginninneranni pitsaaqutaasut aamma ajoqutaasut

- Naajuitsulerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Nunarsuaq aamma silaannaq pillugit ilisimatusarneq
    - Nunarsuup silaannaani kuldioxideqarnerulernerata aamma metaneqarnerulernerata sunniutigisinnaasai aamma pakkersimaarinerit

<u>Nunalerineq - Aqqusaagaq 3</u>

- Atuartut ukuninnga ilinniartinneqassapput:
  - Nunalerinermi pisinnaasat aamma sumiiffimmi suliaqarneq
    - nunarsuup assinganik, nunap assinganik aamma nunat assinginik ilisimasanik ineriartortitsineq, taakku atorlugit ilisimasanik
      klassimi atuarfiusumi aamma sumiiffimmi ineriartortitsineq

Silap Pissusiata Allanngoriartornerata Siunissami Kingunissai - Aanaveersaanermut Unammillernartut
Inuiaqatigiinni Taasassat (Tuluit Nunaat)

Ilisimatusaat - Aqqusaagaq 3

- Ilisimatusarnermik suliaqarneq - Sammisat pingasut imarisaat tamaasa akimorlugit atuartut ukuninnga ilinniartinneqassapput:
  - Misilittaanermi pisinnaasat aamma misissuinerit
    - ilisimatuutut ilisimasat aamma paasinninnerit atorlugit siulittuineq
  - Misisisueqqissaarneq aamma naliliineq
    - kisitsinermi najoqqutassanik atuineq aamma angusanik naatsorsuineq
    - Misissuinermi paasisat aamma paasissutissat nassuiarnerat, matumani ilutsinik paasiniaaneq aamma paasisanik, uuttuinernik paasissutissanillu atuineq ilanngullugit
    - nassuiaatinik tunngavilersukkanik saqqummiineq, matumani siulittuinernut isummiussaagallartunullu tunngatillugupaasissutissanik nassuiaaneq ilanngullugit
- Uumassusililerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Sunniivigeqatigiinerit aamma ataatsimoorfeqarnerit
    - Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinneranni atassuteqarneq
      - Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinneranni uumassusillit sunniivigeqatigiinnerat, matumani nerisaqatigiiaat aamma naasut uumasuaqqanit pujoralatserneqartut ilanngullugit
      - uumassusillit qanoq sunniuteqartarnersut, aamma avatangiisiminnit qanoq sunniivigineqartarnersut, matumani atortut toqunartut annertussusaat ilanngullugu
- Naajuitsulerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Nunarsuaq aamma Silaannaq
    - inuit piliaannit kuldioxidiliorneq aamma silap pissusianut sunniuteqarneq

Ilisimatusaat - Aqqusaagaq 4

- Ilisimatusarnermik suliaqarneq - Sammisat pingasut imarisaat tamaasa akimorlugit atuartut paasineqarsinnaasumik tunngaveqarluartumillu ineriartortitsisinnaalersillugit ilinniartinneqassapput:
  - Ilisimatuutut eqqarsaateqarnermik ineriartortitsineq
    - najoqqutassanik ilusilianillu assigiinngitsunik arlalinnik atuilluni ilisimatuutut nassuiaateqarneq aamma paasinninneq
    - ilisimatuussutsikkut pissaanermik killiliinermillu pingaartitsineq aamma ileqqorissaarnermut tunngatillugu isumaliutiginninneq
    - ulluinnarni ilisimatusarneq aamma ilimatusarnermi teknologiip atorneqarnerata nassuiarnera;
    - inuttut, inuiaqatigiittut, aningaasaqarnikkut aamma avatangiisitigut kingunerinik naliliineq
    - paasissutissanik aamma tunngavilersuutinik naliliinerit tunngavigalugit aalajangiineq
  - Misisisueqqissaarneq aamma naliliineq
    - misissuinermi paasisat aamma paasissutissat nassuiarnerat, matumani ilutsinik allanngorarnernillu ilisarsiniarneq ilanngullugit
    - naggasiineq inerniliinerlu
    - tunngavilersukkanik nassuiaatinik saqqummiineq, paasissutissanik isummiussaagallartunik naleqqiussineq ilanngullugu

- Uumassusililerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerat
    - uumassusillit ataqatigiipput aamma avatangiisiminnut nleqqussarsimapput
    - uumassusillit assigiinngisitaartut pingaaruteqassusaat
    - artinik paasiniaanermi aamma uuttortaanerit agguaneranni periutsit, uumasoqarfinni artit takkutikulassusaat aamma peqassusaat
    - inuit pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannut sunniiviginninneranni pitsaaqutaasut aamma ajoqutaasut
- Naajuitsulerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Nunarsuaq aamma silaannaq pillugit ilisimatusarneq
    - Nunarsuup silaannaani kuldioxideqarnerulernerata aamma metaneqarnerulernerata sunniutigisinnaasai aamma pakkersimaarinerit

Nunalerineq - Aqqusaagaq 3

- Atuartut ukuninnga ilinniartinneqassapput:
  - Inuiaqatigiilerineq aamma sumiiffinni pinngortitalerineq
    - sumiiffimmik tunngaveqartumik assersuusiarineqartut assigiinngitsut arlallit immikkuualuttut atorlugit tullinnguuttuni paasinnissinnaaneq:
      - inuiaqatigiilerineq uku pillugit: innuttaasut aamma illoqarfinnut anginerusunut nuuttarneq;
      - nunani assigiinngitsuni ineriartorneq;
      - immikkoortut pingaarnerit siullianni, tullianni, pingajuanni sisamaannilu aningaasaqarneq;
      - pinngortitami isumalluutinik atuineq
    - inuit nunarsuullu nammineq nunap ilusaanut, avatangiisinut silamullu sunniuteqarnerannik allannguinerannillu; aamma inuit pinngortitap aaqqissuussaanerata ingerlalluarnissaanut inuit suliaasa qanoq pingaaruteqarnerannik paasinnissinnaaneq
  - Nunalerinermi pisinnaasat aamma sumiiffimmi suliaqarneq
    - nunarsuup assinganik, nunap assinganik aamma nunat assinginik ilisimasanik ineriartortitsineq, taakku atorlugit ilisimasanik klassimi atuarfiusumi aamma sumiiffimmi ineriartortitsineq
    - klassimi aammalu sumiiffinni Ordnance Surveymi nunap assinginik nassuiaasinnaaneq, tassunga ilanngullugit kipparissut, uuttuutit, nunap qaavinik nunanillu tematiskimik assiliornerit allat aamma silaannakkut satellitikkullu assilisat atorlugit
    - Nunalerinermi Paasissutissanut Aaqqissuussineq (GIS) atorlugutakunninneq, misissuineq aamma sumiiffinnik paasissutissanillu nassuiaaneq

Innuttaassuseq - Aqqusaagaq 3

- Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - pisortat suliffeqarfiisa aamma nammineq kajumissutsiminnik suliaqartut inuiaqatigiinni iliuusaat, aamma innuttaasut ataatsimut suliaqarlutik inuiaqatigiinni qanoq pitsanngorsaanerat, matumani atuarfimmut tunngatillugu sammisaqarnermi peqataaneq ilanngullugu

Innuttaassuseq - Aqqusaagaq 4

- Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - innuttaasut inuiaqatigiinni qanoq assigiinngitsutigut pitsanngorsaaqataasinnaanersut, inuiaqatigiinni nammineq kajumissutsimik periarfissamik atuinikkut suliaqarsinnaanerannik

Inuiaqatigiinni Aalisakkat Qaleruallillu Misissorneri

Inuiaqatigiinni Taasassat (Tuluit Nunaat)

Ilisimatusaat - Aqqusaagaq 3

- Ilisimatusarnermik suliaqarneq - Sammisat pingasut imarisaat tamaasa akimorlugit atuartut ukuninnga ilinniartinneqassapput:
  - Misisisueqqissaarneq aamma naliliineq
    - kisitsinermi najoqqutassanik atuineq aamma angusanik naatsorsuineq
    - Misissuinermi paasisat aamma paasissutissat nassuiarnerat, matumani ilutsinik paasiniaaneq aamma paasisanik, uuttuinernik paasissutissanillu atuineq ilanngullugit
    - nassuiaatinik tunngavilersukkanik saqqummiineq, matumani siulittuinernut isummiussaagallartunullu tunngatillugupaasissutissanik nassuiaaneq ilanngullugit
    - paasissutissanik pilersaarutaanngitsumik aaqqissuussamillu kukkusarnerit pillugit pissutaasinnaasunik paasisanik naliliineq
    - angusanik apeqqutit qaffakaasut paasiniarnerukkit
  - Uuttortaaneq
    - ajornaatsumik kisitseriuseqarneq naleqquttumillu naatsorsuinermik atuineq
    - tunngaviusumik paasissutissanik misissueqqissaarneq, matumani ajornaatsumik naatsorsueqqissaarnermi periutsit ilanngullugit
- Uumassusililerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Sunniivigeqatigiinerit aamma ataatsimoorfeqarnerit
  - Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinneranni atassuteqarneq
    - Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinneranni uumassusillit sunniivigeqatigiinnerat, matumani nerisaqatigiiaat aamma naasut uumasuaqqanit pujoralatserneqartut ilanngullugit
    - uumassusillit qanoq sunniuteqartarnersut, aamma avatangiisiminnit qanoq sunniivigineqartarnersut, matumani atortut toqunartut annertussusaat ilanngullugu
- Naajuitsulerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Nunarsuaq aamma Silaannaq
    - inuit piliaannit kuldioxidiliorneq aamma silap pissusianut sunniuteqarneq

Ilisimatusaat - Aqqusaagaq 4

- Ilisimatusarnermik suliaqarneq - Sammisat pingasut imarisaat tamaasa akimorlugit atuartut paasineqarsinnaasumik tunngaveqarluartumillu ineriartortitsisinnaalersillugit ilinniartinneqassapput:
  - Ilisimatuutut eqqarsaateqarnermik ineriartortitsineq
    - ulluinnarni ilisimatusarneq aamma ilimatusarnermi teknologiip atorneqarnerata nassuiarnera;
    - inuttut, inuiaqatigiittut, aningaasaqarnikkut aamma avatangiisitigut kingunerinik naliliineq;
    - paasissutissanik aamma tunngavilersuutinik naliliinerit tunngavigalugit aalajangiineq
  - Misisisueqqissaarneq aamma naliliineq
    - periutsit naleqqut atorlugit paasisanik aamma paasissutissanik saqqummiineq
    - misissuinermi paasisat aamma paasissutissat nassuiarnerat, matumani ilutsinik allanngorarnernillu ilisarsiniarneq, naggasiineq inerniliinerlu ilanngullugit
    - tunngavilersukkanik nassuiaatinik saqqummiineq, paasissutissanik isummiussaagallartunik naleqqiussineq ilanngullugu
    - misissuinermi ilisimatusarnikkut pisariillisaanerup saqqummiunneqarnera, matumani

periutsit atorneqartut, paasisat inerniliinerillu tunngavilersukkat, pappiaqqatigut qarasaasiatigullu nalunaarutit saqqummiinerillu atorneqartut ilanngullugit

- Uumassusililerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerat
    - uumaatsut uumassusillillu ilaasa tunngavii inuiaqatigiinnut sunniuteqartut;
    - uumassusillit inuiaqatigiit akornanni sunniivigeqatigiinnerat
    - uumassusillit ataqatigiipput aamma avatangiisiminnut nleqqussarsimapput
    - uumassusillit assigiinngisitaartut pingaaruteqassusaat
    - inuit pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannut sunniiviginninneranni pitsaaqutaasut aamma ajoqutaasut
- Naajuitsulerineq - Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - Nunarsuaq aamma silaannaq pillugit ilisimatusarneq
    - Nunarsuup silaannaani kuldioxideqarnerulernerata aamma metaneqarnerulernerata sunniutigisinnaasai aamma pakkersimaarinerit

<u>Nunalerineq - Aqqusaagaq 3</u>

- Atuartut ukuninnga ilinniartinneqassapput:
  - Inuiaqatigiilerineq aamma sumiiffinni pinngortitalerineq
    - sumiiffimmik tunngaveqartumik assersuusiarineqartut assigiinngitsut arlallit immikkuualuttut atorlugit tullinnguuttuni paasinnissinnaaneq:
      - inuiaqatigiilerineq uku pillugit: innuttaasut aamma illoqarfinnut anginerusunut nuuttarneq;
      - nunani assigiinngitsuni ineriartorneq;
      - immikkoortut pingaarnerit siullianni, tullianni, pingajuanni sisamaannilu aningaasaqarneq;
      - aamma pinngortitami isumalluutinik atuineq
    - inuit nunarsuullu nammineq nunap ilusaanut, avatangiisinut silamullu sunniuteqarnerannik allannguinerannillu; aamma inuit pinngortitap aaqqissuussaanerata ingerlalluarnissaanut inuit suliaasa qanoq pingaaruteqarnerannik paasinnissinnaaneq

<u>Innuttaassuseq - Aqqusaagaq 3</u>

- Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - pisortat suliffeqarfiisa aamma nammineq kajumissutsiminnik suliaqartut inuiaqatigiinni iliuusaat, aamma innuttaasut ataatsimut suliaqarlutik inuiaqatigiinni qanoq pitsanngorsaanerat, matumani atuarfimmut tunngatillugu sammisaqarnermi peqataaneq ilanngullugu

<u>Innuttaassuseq - Aqqusaagaq 4</u>

- Atuartut uku pillugit ilinniartinneqassapput:
  - innuttaasut inuiaqatigiinni qanoq assigiinngitsutigut pitsanngorsaaqataasinnaanersut, inuiaqatigiinni nammineq kajumissutsimik periarfissamik atuinikkut suliaqarsinnaanerannik kiisalu akisussaassuseqartumik suliaqarnernik allanik

Oqaatsit allattukkat:

Immami tatsimilu tukertitsiviit	Aalisakkanik allanillunillu imarmiunik uumasuaqqanik imaani avatangiisini tukertitsineq/naatitsineq.
Issittumi Beringia	Ruslandimi Kolymap kuuaanit USA-mi Alaskap avannarpasissortaa aqqusaarlugu Canadap kangisinnerpaartaanut Victoria Islandimut qeriunnaartup masarsua aamma imartat.
Silap Pissusiata Allanngoriartornera	Siunissaq ungasinnerusoq agguaqatigiissillugu kissatsitsup allanngoriartornera aamma sumiiffimmi silap qanoq ikkajunnera.
Aanaveersaaneq	Uumasunik aamma uumassusillit uumaatsullu avatangiisiinik piujuaannartitsineq, illersuineq imaluunniit iluarsartuussineq.
Aanaveersaasut	Uumasunik aamma uumassusillit uumaatsullu avatangiisiinik illersuinermi aanaveersaanermik suliaqartoq kinaluunniit.
Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerat	uumassusillit avatangiisini aalajangersimasumi ataatsimoortunik ataqatigiissaartumik, imaluunniit uumassusilinnit uumassuseqanngitsunillu aaqqissuussaanerannik pilersitsiniarlutik ataatsimut uumaffeqartarput.
Nillertumik Aallit/Avatangiisinit kissatsittartut	Uumasoq timimi kissassusaata naleqqussarnissaanut avatangiisiminit avatangiisinik (ass. Seqineq, Alanngortaq) pisariaqartitsisoq.
Kissartumik Aallit / Namminneq kissassusillit	Uumasoq timimi kissannissaanut nammineq ilumini kissartuliorsinnaasoq.
Aalisarnerit	Sumiiffik aalisakkat imaaniluunniit uumasut allat niuernermut tunngatillugu pisarineqartarfiat.

Inuussutissat Uiguleriiaat	Ingerlaarfik nukiit/inuussutissat pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinneranni ingerlaarfigisaat.
Nerisaqatigiiaat	Inuussutissat uiguleriiaat ataqatigiiffii periarfissanik assigiinngitsunik takutitsisut nukiit/inuussutissat pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinneranni ingerlaarfigisinnaavaat
Immap ikermiu	Aalisakkat mikisut uumasuaqqat immap ikerinnaatiittunik nerineqartut aalisakkanit annerusunit nerinsarineqarput.
Immap naqqarmiu	Aalisagaq immap naqqani imaluunniit naqqata eqqaani uumasoq.
Immap Naqqa	Immap imaluunniit imartarpiit naqqi.
Immap timmiaa	Timmiaq sinerissap imartaani aamma/imaluunniit imaani ammasumi nassaassaakkajuttoq.
Soqutigisaqartoq	Inuk, peqatigiiffik imaluunniit eqimattat “soqutigisaqartoq”, aningaasaliisoq, imaluunniit sammisamut soqutiginninneqartoq.
Aalisakkanik Qalerualinnillu Piujuaannartitsineq	Aalisakkat qaleruallillu avatangiisinut aamma aalisakkat qaleruallillu pisarineqartut amerlassusaannut sunniuteqarnerlunnermut annikillisaatitut pisarineqartut imaluunniit kinguaassiortinneqartut.
Kilisanneq	Aalisariuseq aalisakkanik imarniunillu artinik allanik umiarsuup aquanit qassutinik qalusiffiusartoq.

Piujuaannartitsinngitsumik Aalisarneq	Aalisariutsit avatangiisinut aamma aalisakkat qaleruallillu pisarineqartut amerlassusaannut sunniuteqarnerluttut.
Uumasuaqqat immap ikerinnaaniittut	Imaani uumasut mikisut ulittarneranit, tinittarneranik sarfarneranillu ingerlaartinneqartartut.